

Rešid Hafizović

Ta'wil svetog teksta i *Ta'wil* duše prema hermeneutičkom obrascu 'Alauddawla Simnanija

Rezime

Svrha ovoga teksta je da, u bitnome, izloži hermeneutičku paradigmu tumačenja svetoga Teksta poznatog muslimanskog metafizičara, sufije i filozofa iz četrnaestog stoljeća 'Alauddawla Simnanija poznatu pod naslovom 'sedam poslanika tvoga bića'. Tekst rasvjetljava dvije ključne stvari u vezi s time. Prva se izražava u činjenici da Simnani hermeneutički čin *Ta'wila* ne zadržava samo na razini spoznajno-teorijskog mišljenja, nego ga prevodi u praktični čin ljudske duše gdje se on ima i dogoditi u punini kao 'Ta'wil ljudske duše'. Druga važna stvar u vezi sa ovim tekstom ogleda se u činjenici da 'sedam poslanika tvoga bića' istodobno izražavaju duhovna stanja u koja ulazi ili u njima prebiva svaki stručnjak u polju duhovne hermeneutike, s jedne strane, i da 'sedam poslanika tvoga bića' simboliziraju stupnjeve naše osobne spoznaje u našem hermeneutičkom poniranju u Tekst, s druge strane.

Ključne riječi: *ta'wil*, *duša*, 'Alauddawl Simnani, hermeneutika.

O *TA'WILU* KAO METODI TUMAČENJA SVETOGA TEKSTA i kao duhovnoj hermeneutici islama *par excellence* (*hermeneutica spiritualis*) u povijesti muslimanskog mišljenja je napisana pozamašna literatura. U ovom radu nema prostora da o tome posebno

raspravljamo, jer svrha ovoga rada je, prvenstveno, u tome da na primjeru 'Alauddawle Semnanija, vjerojatno najvećeg metafizičara islama, pokažemo kako funkcionira *Ta'wil* kao duhovni proces unutar kojega se zatječe njegovani i nepretrgnuto samoozbiljujući muslimanski teozofski, 'irfanski duh.¹ Duhovni proces *Ta'wila* istodobno teče kao samospoznajni način ljudske duše (*modus intelligendi* ili *modus cognoscenti*) i kao način bivanja ljudske duše onim što je ona dosegla u svom spoznajnom ulaženju u svjetlosne dubine svetoga teksta (*modus essendi*). Tako su ovaj duhovni proces zamišljali svi predani promicatelji *Ta'wila*, kao i sami 'Alauddawla Simnani, oslanjajući se na pravorijek Poslanika islama (a.s.) koji je uvijek zazivao samo onu vrstu spoznaje i znanja koje dostiže svoju krajnju i najplemenitiju svrhu. Duhovni proces *Ta'wila* simbolizira istinsko ponovno rađanje ljudske duše koja se kroz čin takovrsnog rađanja vraća svojoj nebeskoj domovini, u neposrednu blizinu Božanskog. Taj povratak, kao samospoznajni i samoozbiljujući čin, događa se u prisustvu *melekutskog* pratioca, kraljevskog Glasonoše, kako bi Ibn Sina kazao u raspravi o *Ptici (Risala fi Al-Tayr)*,² u prisustvu Tvaračkog Uma, Desete Inteligencije ili samog meleka Džibrila koji spoznavateljevu dušu, sada kao *Melek Spoznaje (Malak Al-Ta'wil)*, vraća uzlazno-spoznajnim putem njenom praroditeljskom domu, slijedeći vlastite tragove koje je ostavljao na stranicama svete povijesti kao *Melek Objave (Malak Al-Tanzil)* i pomažući duši u usponu da ih odgonetne, dešifrira, jer su oni jedini znakoputi koji će je nepogrešivo vratiti njenom 'egzistencijalnom Orijentu' (*Mashriq Al-Wujud*).

Temeljna svrha *spoznajnog* i *egzistencijalnog Ta'wila* se posve preklapa sa temeljnom svrhom duše u njenom samoozbiljujućem događanju. Kao što *Ta'wil Teksta* nastoji svaku riječ, misao i smisao vratiti na njihovo

¹ Cjelovite podatke o duhovnoj hermeneutici u islamu pogledati u sljedećim djelima i člancima Henry Corbina: *Herméneutique spirituelle comparée: I Swedenborg. II. Gnose ismaélienne*, (Eranos-Jahrbuch XXXIII, Zürich, 1965., pp. 71-176; *L'Intériorisation du sens en herméneutique soufie iranienne* (Eranos-Jahrbuch XXVI), Zürich, 1958., pp. 57 i dalje; *En islam iranien I*, Gallimard, Paris, 1975., prijevod na bosanski u izdanju *Bemust*, pp. 138-180, Sarajevo, 2001.; *L'Homme de lumière dans le soufisme iranien, Liber. de Medicis*, Paris, 1971., Sarajevo, 2003. Samo usporedbe radi vidjeti: Abu-l-Hasan Sharif 'Amili Ispahani, *Tafsir Mir'at Al-Anwar*, Teheran, 1375.; Étienne Gilson, *La Philosophie au Moyen Age*, Paris 1947., pp. 424-426, 470-473, 521.

² Pojediniosti o ovoj Ibn Sinaovoj *Raspravi* vidjeti u djelu H. Corbina, *Avicenne et le récit visionnaire*, Verdier, Paris, 1999., Sarajevo, 2009., pp. 204-232. bosanskog izdanja.

prvotno, izvorno, *orijentalno*, metapovijesno značenje i događanje, jednako tako i *Ta'wil Duše* nastoji vratiti dušu njenom nebeskom licu i punini. Ono što duša snagom *Ta'wila Teksta* otkriva i spoznaje na svetopovijesnim stranicama Riječi Božije, snagom vlastitog, duševnog *Ta'wila* ona to nastoji ovaplotiti kao živi događaj na stjenkama svoje unutarne, inicijacijske i simboličke hijerohistorije kao osobne drame spasenja (*dramatis personae*).³ Pretvarajući značenje *Teksta* u čin vlastitog spasenja i prevodeći *Ta'wil Riječi* u *Ta'wil Događaja*, egzegezu *Teksta* u egzegezu Duše, spoznavateljeva duša svoju vlastitu spoznajnu, inicijacijsku i simboličku dramu spasenja primjerava i usklađuje sa davnim, preegzistentnim *Alastu* (*Al-Araf*, 172), metapovijesnim Događajem na nebu snagom kojeg je zametnuta drama nastajanja, bivanja, nestajanja i uskrsavanja u neposrednoj Prisutnosti Božanskog. Valja kazati da u završnim etapama prevođenja *Ta'wila Teksta* u *Ta'wil Duše* duhovni proces *Ta'wila* je bitno usredsređen na čin uskrsnuća ili ponovnog duhovnog rođenja (*Al-Wilada Al-Ruhiya*) na koje ukazuje i sam Poslanik islama (a.s.): “*Umirite i prije nego li umrete!*” Ovo potonje se istovremeno dešava pod oba vida: kao *modus intelligendi* i kao *modus essendi*, na planu *Teksta* i u prostoru *Duše*. To će reći da duša u procesu *Ta'wila* spoznajno narasta i prelazi sa niže na višu razinu značenja *Teksta*, dok egzistencijalno prelazi iz nižeg, manje savršenog stanja bivanja u uzvišenije i potpunije stanje bivanja ili uskrsavanja (*Tashakkulat*). Pošto je proces *Ta'wila* uzlazno-spoznajni proces, put *Mi'raja*, a ne put *Israa*, to znači da je on osovinski, vertikalni, metapovijesan, nikako horizontalni i unutarpovijesan. Budući je to tako, onda je neizbježno posvjedočiti da se *drama Ta'wila* događa po ritmu vertikalnog, kvalitativnog, a ne horizontalnog, kvantitativnog vremena (*Zaman Afaqi*, *Zaman Kathif*), a kvalitativno vrijeme je upravo unutar-duševno vrijeme, vrijeme duše (*Zaman Anfusi*, *Zaman Latif*).⁴ Iz naprijed kazanog prirodno slijedi da se cijeli proces *Ta'wila*, kao spoznajni i kao egzistencijalni čin, odvija na duhovnom planu kojim ne prevladava alegorija, zakon slova i racionalna svijest, nego je u pitanju duhovni plan kojim prevladava simbol što ga duša razvija u

³ H. Corbin, *op. cit.*, pp. 56-64 bosanskog izdanja.

⁴ O ideji povijesnog vremena i vremena ljudske duše, posebice u mišljenju 'Alauddawla Semnanija i Qazi Sa'id Qommija, vidjeti: Henry Corbin, *En islam iranien*, I, pp. 180-190. bosanskog izdanja teksta; usp. 'Alauddawla Semnani, *Kitab Mashari' Abwab Al-Quds*, ms. Shahid 'Ali, 1378., fol. 16.

sebi, sila duha i nadsvijest. Stoga *Ta'wil* kao neposredno zahvaćanje u skriveno, kao otkrivanje pokrivenog (*Kashf Al-Mahjub*), polazi i nastavlja tamo gdje završavaju tri prethodne razine tumačenja *Teksta*: *littera* ili *sensus historicus*, *allegoria* i *anagogia*. Ona, dakle, kreće sa simbolom, a simbol prevladava na onom planu duše koji se oslovljava 'šifriranim pismom' Tajanstva (*Kitab Marqum Al-Ghayb*), jer simbol 'izriče' baš ono što se ni na koji način ne može pojmiti i zemaljskim jezikom definirati. Upravo stoga se simbol nikada ne da 'objasniti i rastumačiti' jednom za svagda. On je tu da se neprestance i iznova dešifrira, bez izgleda i nade da se ikad izbistri njegovo semantičko dno. Otuda i *Ta'wil*, kao duhovno pregnuće da se živi simboli vrate na svoje primordijalne zbilje, pretpostavlja stalno razvijajući, napredujući, inicijacijski, vizionarski govor i obilno izlijevanje stvaralačke *imagina/liza/cije* (*Al-Khiyal*) koja predstavlja 'organ' same transcendentalne spoznaje, duhovni organ koji istovremeno proizvodi simbole i iznutra ih razumijeva. Nadalje, duhovni proces *Ta'wila* zahtijeva nesvakidašnji, duhovni međuprostor unutar kojega se rastaljuje bremeniti govor simbola čije jeke se razliježu u anđeoskom svijetu (*Alam Al-Malakut*, *Angelii caelestes*, *mundus imaginalis*) koji titra na rubovima svijeta uzvišenih anđeoskih inteligencija (*Alam Al-Jabarut*, *Angelii intelletuales*), s jedne, i svijeta osjetilnih, vidljivih pojava i historijskih fakata (*Alam Al-Shahadah*), s druge strane. U tom svijetu ili prostoru je samo domište stvaralačke imaginacije kao organa transcendentalne spoznaje i duhovni teatar (*Al-Majla*) unutar kojega se odigrava inicijacijska hijero/historija (*Hikaya*) kao unutarnja, posvetna historija ljudske duše mjerena duhovnim činjenicama i događajima metahistorije i vertikalnim, kvalitativnim vremenom koje je isključivo vrijeme žive ljudske duše.

U svemu naprijed rečenom počiva i temeljni razlog zašto autentični proces *Ta'wila* nikada ne nastanjuje kraljevstvo historicističke svijesti, već neprestance zaziva kraljevstvo unutarnjeg značenja, svijet inicijacijskog, ezoterijskog, jer u beskrajnoj slobodi tog unutarnjeg, ezoterijskog uzajamno se prepliću i dodiruju svijet anđeoskog i kraljevstvo ljudske duše dosegljivo jedino okom stvaralačke imaginacije. Iz ovog potonjeg posvjedočenja o *Ta'wilu Teksta* prirodno slijedi, razvija se i nameće druga etapa tog duhovnog procesa, to jest *Ta'wil Duše*. Ljudska duša u svom uzlazno-spoznajnom i egzistencijalnom *Mi'raju* nije u stanju iznova vratiti *Tekst* na njegovo primordijalno značenje sve dok se i sama ne vrati svojoj primordijalnoj istini. To će reći da je duhovni proces

Ta'wila po sebi, po svom temeljnom određenju nešto *inicijacijsko*, nešto što postupno uvodi u Tajanstvo, i nešto što je po definiciji *soteriološko*, jer *Ta'wil* i stupnjevi spoznaje koja se osvaja u tom duhovnom procesu samoozbiljenja spasavaju duhovne pojave, događaje i simbole, kao i putnika (*Salik, homo viator*) koji je u rečenom procesu izložen stalnim duhovnim prepo/rađanjima. Ova potonja su ontološki uvjetovana uvijek novim stupnjevima spoznaje čiju temeljnu narav određuje sama ljestvica silazno/otkrivajućeg i uzlazno/spoznajnog Bitka čija svjetlosna duga svekolikih kraljevstava je krunski dovršena u *Salikovom* biću kao najpotpunijoj teofaniji slave Božijeg Onstva i Njegovih Imena i Atributa. Zahvaljujući baš toj činjenici znanje koje duša osvaja na putu svog stalnog duhovnog prepo/rađanja soteriološko je znanje i u odnosu na nju samu, jer duša pamti cijelu genezu svoga duhovnog rasta i prisjeća se svakog stanja i postaje na vlastitoj *scala perfectionis* (*Shajara Al-Maqamat wa Al-Ahwal*). Njen duhovni rast, kao središnji čin duhovnog procesa *Ta'wila*, nema samo spoznajnu, već i pročišćujuću vrijednost (*Via purgativa*). Lašteći stjenke vlastite, unutarnje, dramske hijero/historije (*dramatis personae*) snagom inicijacijskih i soterioloških spoznaja, upotpunjena u Istini (*Tahaqquq*) i Vrlini (*Takhalluq*), *Salikova* duša postaje ulašteno, blistavo ogledalo u kojem se odražavaju paslike fundamentalne slave Lica Božijeg i epifanijska razvijanja odnosa koji postoje unutar Imena Božijih. Samo očišćena duša ima spasotvornu moć i sama biva spasenom: *qad aflaha man zaka-ha, wa qad khaba man dassa-ha* (*Al-Shams*, 9-10). Takva duša je poput dozrela maslinova ploda u kojem je sukusirana svjetlost svih zima, proljeća, ljeta i jeseni njenog egzistencijalnog rasta, a snagom baš te svjetlosti ona s kraja na kraj osvjetljuje svoju *scala perfectionis*. Snagu toj svjetlosti daje posebna vrsta znanja koju duša ubire sa stabla samih *Dostojanstava* ili *Prisutnosti* (*Hadarat*) Božijih Imena i Atributa. Stoga to *inicijacijsko* i *soteriološko* znanje nosi i specifičan naslov: *Al-'Ilm Al-Huduri* ili uprisutnjujuće znanje koje čini da se duša nađe egzistencijalno zatečena ozračjem svakog nanovo osvojenog duhovnog stupnja, stanja i duhovnog događaja, a baš taj stupanj, to stanje i taj duhovni događaj čine njen novi način bivanja i spoznavanja (*modus intelligendi i modus essendi*). Prvi način, *modus intelligendi* ili *cognoscenti* pripada ozračju *inicijacijskog, vizionarskog* i priskrbljuje tajno značenje *Teksta* svake pojedine postaje na kojoj se zatekne duša u samom procesu *Ta'wila*, a drugi način, *modus essendi* pripada ozračju *soteriološkog*, prevodeći tajni, skriveni smisao *Teksta* u živi, konkretni duhovni događaj

duše koja nasumično ne srlja u svom takovrskom povratku vlastitom nebeskom licu, već aktivno oponaša (*Tamathul, mimesis*) svog kraljevskog Glasonošu, *Meleka spoznaje* u čijem prisustvu je zatečena na duhovnoj stazi *Ta'wila* u njegovu opetovanju duhovnog događaja metahistorije, svejedno o kojem događaju je riječ, koji na najvišoj razini stalno samootkrivajućeg Božijeg Bitka neprestance traje i samo se, kao puki odijek, prelijeva i opetuje na nižim razinama rečenog Bitka. Kao što sami Bog u svojim otkrivanjima neprestance djeluje najprije na stranicama Prirode, a potom i na stranicama (svete) Povijesti: *kulla yawmin huwa fi sha'n (Al-Rahman, 29)*, šaljući svoje glasonoše da nam, uz pomoć *Meleka objave/spoznaje*, rastumače pojedinosti Njegove djelatne Volje i Uma, tako i ljudska duša u duhovnom procesu *Ta'wila* neprestance ostaje biti zagledana u sveti *Tekst*, prosežući u njegova tajna značenja i prevodeći ih u *soteriološki događaj vlastite unutarne historije*. To će reći da unutarnja historija ljudske duše u događanju i samoozbiljenju nije drugo doli puki odjek onog pradavnog, *izvornog događaja* metahistorije, kao otajstvene historije Duha Božijeg, koji u Prisutnosti Božijoj ne prestaje niti poznaje vremenite distinkcije: prošlo, sadašnje, buduće. Stoga se za inicijacijsku i soteriološku historiju ljudske duše kaže da je čisto imitiranje (*Tamathul, mimesis*), krajnje dosegnuti *Ta'wil Teksta* sada preveden u čisti *Ta'wil Duše* ili u unutarduševni događaj ozbiljen po mjeri i podudarnosti nekog pradavnog duhovnog događaja metahistorije. Naročito zoran primjer obje spomenute etape *Ta'wila* prepoznatljiv je u onome što je Poslanik islama (a.s.) oslovljavao istinitim snoviđenjem unutar kojega se događaji metahistorije *imaginaliziraju* u redovito neadekvatnim paslikama ovdašnjeg života i historicističke svijesti, pa stoga te paslike moraju biti naknadno interpretirane i vraćene na svoja primordijalna, istinska značenja.⁵ U ovom slučaju, naime, proces *Ta'wila* je obrnut: najprije slijedi *imaginalizirani, soteriološki događaj* metahistorije, a potom se ozbiljuje njegovo tumačenje (*Ta'bir*) i *inicijacijsko* ulaženje u tajanstvo značenja i poruke. Slikovito govoreći, metahistorija *Teksta* sa svojim duhovnim značenjima, porukama i duhovnim događajima simbolizira unutarnja, nevidljiva matična strujanja svetopovijesne rijeke *Teksta*, dok je ova potonja tek njihova izvanjska jeka koju duša osluš-

⁵ Vidi o tome više u *Komentar*u Abdullah-efendije Bošnjaka na Ibn 'Arabijevo djelo *Fusus Al-Hikam, Kalima Yusufiya, ms. fol. 156b-158b, V. Çarullah Ef., 1032, Millet Genel Kütüphanesi, Istanbul*.

kuje, *dešifrira* u njenim raznovrsnim svetopovijesnim, svetojezičkim i svetogeografskim oblikovanjima, i, na kraju, sama oponaša u vlastitoj duševnoj historiji. Pri svemu tome ne smijemo zaboraviti reći da je duša u stanju *Tamathul*-a ili čistog *mimesisa* u svakoj od etapa spomenutog procesa, slijedeći stope *Meleka spoznaje*, to jest ona je u stanju *mimesis*-a i dok osluškuje šum svetopovijesne rijeke *Teksta*, dok je dešifrira i dok prevodi odgonetnuta značenja u soteriološki događaj vlastite, unutarne historije, baš kao što je to i svaki glasonoša Božiji činio dok je slijedio *Meleka objave*. U cijelom tom procesu, razumljivo, simbol igra odsudnu ulogu. On je temeljna razdjelnica viših i nižih, zemaljskih i nebeskih razina tumačenja *Teksta*. Premda je utkan u sami *Tekst*, u odnosu prema događajima metahistorije on je čista duhovna zbilja svakog značenja, ideje ili duhovnog događaja metahistorije, dok je u odnosu prema historiji, pa i svetoj historiji tek maska, stameni *hijeroglif* (*Hieros Graphos*) Svetoga i Tajanstvenoga uklesan u hridine jednog od brojnih duhovnih Sinaja, ili brda Hira, ili je ispisan na pergameni *suhufskih*, *zeburnskih*, *tevratskih*, *indžilskih* ili *kur'anskih* stranica svete povijesti, u čija unutarnja značenja se duša mora najprije inicirati, a potom ih prevesti u konkretan čin vlastitoga ozbiljenja/spasjenja. Njeno iniciranje u unutarnji smisao *Teksta* ne ignorira historijsku razinu *Teksta*, nego je samo prevladava skupa sa alegorijom, metaforom i drugim stilskim figurama racionalne i historijske razine *Teksta*, spušta se u obzorje Tajanstva i, potom, snagom Tajanstva duša postaje sudionikom nebeske drame ili metapovijesnog događaja u koji se inicira.

Kada motri, primjerice, kazivanje o Jusufu (a.s.) i njegovoj braći, duša u prvome redu priskrbljuje historijsku svijest o tome kao o jednom tipično historijskom činu; zatim taj historijski čin izdiže na razinu inicijacijskog (*Hikaya*) ili vizionarskog čina (*Qissa Mithaliya*) i u njemu više ne prepoznaje *povijesne* likove Jusufa (a.s.) i njegove braće, već prepoznaje *lice duše* u suodnosu sa drugim organima i osjetilima u nama, prepoznaje tog *Jusufa našeg bića* kojeg svaki dan ili spasavamo i zadobijamo (*qad aflaha man zaka-ha*) ili ga prodajemo i gubimo (*wa qad khaba man dassa-ha*). To je inicijacijska razina one *Qissa-i Yusuf*.

Kada izvuče najdublje značenje kazivanja i ozbilji istinski *Ta'wil Teksta*, uz tu inicijacijsku svijest se duša izdiže ili uskrsava na soteriološku razinu, na razinu *Ta'wila Duše*, prevodeći tajanstveno značenje *Teksta* u vlastiti čin samospasjenja, gotovo po uzoru na glavnog junaka Suhravardijeva vizionarskog *Kazivanja o zapadnom izgonstvu* koji se, u konačnici,

spasava i vraća praroditeljskom domu, ili poput Ibn Sinaova *Kazivanja o Ptici*, *Kazivanja o Hayy Ibn Yaqzanu*, *Kazivanja o Salamanu i Absalu*, ili, pak, po uzoru na one simboličke pripovijesti kao što je Jamijeva *Romansa o Yusufu i Zulejhi*, Nizamijev inicijacijski *Roman o Layli i Majnunu* itd.

Samo ona duša koja ustrajno narasta u spoznaji *Ta'wila Teksta*, uskrsavajući sa niže razine spoznaje na višu, i samo ona duša čije mistično tijelo, imaginalno tijelo ili tijelo uskrsnuća (*Jism Mithali*) sustavno narasta i prerasta/uskrsava kroz *Ta'wil Duše* iz jednog suptilnog organa duševne svjetlosne fizionomije u drugi, takva duša u svom putovanju kroz 'sedam ezoterijskih dubina' *Teksta*, koliko ih naznačuje pravorijek Poslanika islama (a.s.), izrasta i postaje istinskim *Hidrovim učenikom* ili sljedbenikom *Purpurnog meleka*, *Meleka spoznaje*. Takva duša u svom spoznajnom i događalačkom *Mi'raju* uspijeva susljednost historicističkih činjenica i događaja iz horizontalnog, obzornog, latitudinalnog vremena (*Zaman Afaqi*) prevesti u vertikalno, metapovijesno, duševno, kvalitativno, longitudinalno vrijeme (*Zaman Anfusi*, *Zaman Latif*, *Zaman Malakuti*) koje povezuje konkretni historijski događaj sa analognim događajem u duši i njegovim paradigmatičnim nebeskim parnjakom.

Sada, kada smo načinili neophodan uvodnik u obrazlaganje Simnanijeve paradigme o *Ta'wilu Teksta* i *Ta'wilu Duše*, u nastavku ćemo, ukratko objasniti samu njegovu paradigmu.

Da bi pokazao kako su obje forme *Ta'wila* tek dva modusa jedne iste duhovne zbilje duše koja je spoznajno i egzistencijalno u neprestanom vlastitom *Mi'raju*, 'Alauddawla Simnani je sve vizionarske i inicijacijske opažaje, poredane prema njihovim bojama, povezo sa unutaršnjom, suptilnom fiziologijom svjetlosnog čovjeka (φωτεινός άνθρωπος) u nama koja se sastoji od sedam suptilnih organa (*Lata'if*), a ti organi simboliziraju ontogenezu 'tijela uskrsnuća' (*Jism Mithali*). Simnanijeva mistička antropologija se u potpunosti preklapa sa strukturom sedam ezoterijskih smislova Kur'ana o kojima je kazivao Poslanik islama (a.s.) i koje je obrazlagala duhovna hermeneutika islama (*Ta'wil*) u svom milenijskom hodu od njegova vremena do danas. Simnanijeva fiziologija svjetlosnih organa ili mistička antropologija pod oba vida *Ta'wila* bitno uključuje metafiziku svjetlosti koja svoje izvorište ima u Suhrawardijevom *Ishraq-u*. Sedam suptilnih organa Simnanijeve mistične fiziologije uosobljuju ili ovaploćuju jednog od sedam poslanika od odsudne svetopovijesne odluke (*Ulu'l-Azm*), prevodeći snagom *Ta'wila Teksta* i *Ta'wila Duše* pojedinačni svetopovijesni poslanički lik iz svetopovijesnog

hijerokozmosa u jednog od ‘sedam poslanika tvoga bića’ (*Rusul Nafsika*) ili jednog od poslanika duševnog mikrokozmosa.⁶ To prevođenje ili prenošenje svetopovijesnog poslaničkog lika u mikrokozmički lik pojedinačne ljudske duše ozbiljuje se vrlinom postignute *podudarnosti* ili *sličnosti* između svetopovijesnog vremena jednog poslanika i vremena pojedinačne duše koja je *Ta’wil Teksta* tog svetopovijesnog aiona prevela, činom interiorizacije, u *Ta’wil Događanja* tog svetopovijesnog aiona u vertikalnom vremenu *Salikove* duše, vremenu koje nas zenitnim hermeneutičkim prosezanjem kroz samo središte svetog *Teksta* po dubini uvodi u središte vremena svakog svetopovijesnog aiona ovog ili onog poslaničkog lika, koji se ovaploćuje u jednoj od temeljnih kontura naše svjetlosne fiziologije u narastanju i neprestanom egzistencijalnom uskrsavanju. Analogija prevođenja horizontalnog, obzornog vremena svete povijesti ili povijesti svetoga *Teksta* u vertikalno i kvalitativno vrijeme ljudske duše u duhovnoj hermeneutici nužno zahtijeva i prevođenje *Ta’wila Teksta* ili načina spoznavanja (*modus intelligendi*) u *Ta’wil* duševnog događaja ili u način bivanja same duše (*modus essendi*). Na taj način i Adem, Nuh, Ibrahim, Musa, Dawud, ‘Isa i Muhammed, mir s njima, svete povijesti bivaju prevedeni u Adema, Nuha, Ibrahima, Musaa, Dawuda, ‘Isaa i Muhammeda ‘tvoga bića’ ili tvoje unutarne, duševne hijero/povijesti.

Da bi bio do kraja uvjerljiv u vezi s tim kako se snagom *Ta’wila* duše svijet obzorja zaokreće i pretače u ‘svijet duše’, a jedan poslanički lik svete povijesti pretvara u ‘poslanika tvoga bića’, ‘Alauddawla Simnani veli: „Svaki put kada u Knjizi čuješ riječi upućene Ademu, poslušaj ih organom svog suptilnog tijela (. . .). Meditiraj ono s čime on simbolizira i budi, ipak, siguran da se ono ezoterijsko kazivanje odnosi na tebe, jer kao što se taj govor tiče svijeta duše, jednako tako i ono njegovo egzoterijsko se odnosi na Adema, tičući se obzorja (. . .). No, samo će

⁶ Pojednosti o ovom Semnanijevu hermeneutičkom obrascu i njegovu učenju o sedam suptilnih organa mistične ili svjetlosne fiziologije vidjeti: ‘Alauddawla Semnani, *Tafsir*, ms. 1047, Bibliotheque Nationale, Paris, *Majmu’a* na početku koje stoji da je to *Tafsir Najm Dayeh Razija*. Prijepis rukopisa se nalazi u Teheranu, 1010 h. Firdewsi; *Kitab Al-Urwa Al-Wuthqa*, ms. Mashhad, Hikmat 203, fol. 118a; usp. Henry Corbin, *En islam iranien*, III, pp. 281-304. bosanskog izdanja teksta; *L’Homme de lumiere*. . . , pp. 211-146. bosanskog izdanja teksta.

tebi biti moguće da na sebe primijeniš svjedočanstvo Riječi Božije i da ga ubereš kao grančicu okićenu svježe otvorenim cvjetovima.⁷

Da bi *Ta'wil* duše do punine razvio i ozbiljio onaj unutarnji rast svjetlosne fiziologije ili fiziologije 'sedam suptilnih organa našeg bića', neophodno je da, prije toga, *Ta'wil Teksta* prisprije svojoj punini, da bude proveden kroz svih sedam ezoterijskih značenja svetoga teksta i završi u svetopovijesnom vremenu punoljetstva Riječi Božije, to jest u *kur'anskom aionu* kao pečatnom razdoblju svete povijesti. Taj hermeneutički rast i napredovanje, pod oba svoja vida, moraju biti do kraja dovedeni ne samo zato što je *kur'ansko razdoblje* Riječi Božije jedini preživjeli svetopovijesni svjedok svemu što je Bog kazivao kroz svetu povijest, već i zato što se jedino u perspektivi *kur'anskog teksta* mogu zbiljski otkriti svih sedam ezoterijskih dubina *Teksta*. U protivnom, posustane li ili na pola puta ostane li hod duhovne hermeneutike pod oba njena vida, može se, između ostalog, desiti da onaj ibrahimovski hod svete povijesti *muhamedanskog monoteizma* bude prekinut kao jedini hod koji nadilazi sve svetopovijesne relativizacije, s obzirom na činjenicu da završno razdoblje *muhamedanskog monoteizma* izrasta iz *ibrahimovskog* svetopovijesnog vremena koje nije ni judaističko niti kršćansko (*Al'Imran*, 67), već *hanifsko* ili vrijeme nepreinačenog, izvornog, nebeskog monoteizma čije okrunjenje se neizbježno ozbiljuje u *kur'anskom razdoblju* Riječi Božije, baš kao što se, prema standardima Simnanijeve hermeneutike svetoga *Teksta*, 'Adem, Nuh, Ibrahim, Musa, Dawud i 'Isa tvoga bića' neizbježno dovršuju u 'Muhammedu tvoga bića' u čijem suptilnom organu (*Latifa Haqqiya*) naše unutarnje, svjetlosne fiziologije se trijumfalno dovršava oblikovanje nebeskog čovjeka u nama koji se nikada ne odvaja od Lica Božijeg.

'Zasjeo si, Dragi, u dušu moju,' – rekoh ja.
'I znaš kako nemoćan i nejak sam.'

Odvojim li se od Tebe, gdje mogu dalje?
On reče: 'Od Mene se odvojiti ne možeš nikada.'
(Alauddawlah Simnani, 'Ruba'iyat')⁸ ♦

⁷ Henry Corbi, *L'Homme de lumière*. . ., pp. 219-220. bosanskog izdanja teksta.

⁸ Reza Saberi, *A Thousand Years of Persian Rubáiyát – An Anthology of Quatrains from the Tenth to the Twentieth Century along with the Original Persian*, Bethesda, Maryland,

Rešid Hafizović

***Ta'wil* of Sacred Text and *Ta'wil* of the Soul According
to the Hermeneutic Pattern of Ala al-Dawlah Simnānī**

Summary

The aim of the paper is to present the key elements of the hermeneutic paradigm of interpretation of sacred text by the famous 14th century Muslim metaphysicist, Sufi and philosopher, Ala al-Dawlah Simnānī, entitled *Seven Prophets of Your Being*. The paper sheds some light on two key issues related to it. The first is the fact that Simnānī does not keep the hermeneutic act of the *Ta'wil* only on the level of cognitive and theoretical thinking. Instead, he translates it into practical acts of the human soul, where it happens in full, in form of '*Ta'wil* of the human soul'. The second important issue related to this text is related in the fact that *Seven Prophets of Your Being* express the spiritual states entered or occupied by any expert in spiritual hermeneutics on one hand, and on the other, the *Seven Prophets of Your Being* symbolise the stages of our personal cognition in our hermeneutic delving into the Text.

Key words: *ta'wil*, *soul*, Ala al-Dawlah Simnānī, hermeneutics

2000., USA.